

Львівський державний університет внутрішніх справ
Інститут з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
факультет №2
кафедра спеціальної фізичної підготовки

**ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА В ПРИМІЩЕННЯХ З
ОБМЕЖЕНИМ ОСВІТЛЕННЯМ ТА ПРОСТОРОМ**

Методичні рекомендації
для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Спеціальна
фізична підготовка»

Львів
2020

УДК 796.012.62

Рекомендовано до друку та поширення через мережу інтернет на засіданні кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету №2 ПФПНП (протокол № 11 від «13» квітня 2020 року).

Рекомендовано до друку та поширення через мережу інтернет на засіданні Вченої ради факультету № 2 ПФПНП (протокол № 10 від «15» квітня 2020 року).

Рекомендовано до друку та поширення через мережу інтернет на засіданні Науково-методичної ради Львівського державного університету внутрішніх справ (протокол № __ від « » березня 2020 року).

Рецензенти:

Гнип Ігор Ярославович, кандидат історичних наук доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету №2 ПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ, майор поліції

Лесько Орест Михайлович, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент старший викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, майор збройних сил України

Тьорло О. І. Затримання правопорушника в приміщеннях з обмеженим освітленням та простором: методичні рекомендації. / О. І. Тьорло, С. М. Котов, А. О. Гречанюк Львів: ЛьвДУВС, 2020. 32 с.

Викладено теоретичний матеріал і практичні завдання для оволодіння поліцейськими всіх структурних підрозділів Національної поліції України прийомами самозахисту та заходами фізичного впливу, збереження особистої безпеки та безпеки оточуючих у приміщеннях з обмеженим освітленням та простором, зокрема під час затримання правопорушника в підвалі або на горищі. Викладені методичні рекомендації мають допомогти працівникам Національної поліції у відпрацюванні (самостійно чи під час практичних занять) типових і нетипових дій під час несення служби, пов'язаних із реальною або можливою загрозою життю і здоров'ю поліцейського або життю і здоров'ю громадян.

Theoretical material and practical tasks for mastering police officers of all structural units of the National Police of Ukraine are presented with self-defense techniques and measures of physical influence, preservation of personal safety and safety of others in premises with limited lighting and space, in particular when detaining the offender in the basement or basement. The guidelines outlined above should assist National Police officers in working out, either individually or in the course of practice, typical and atypical actions in the course of service related to the real or potential threat to the life and health of the police officer or the lives and health of citizens.

© Тьорло О. І., Котов С. М.,
Гречанюк А. О. 2020

© Львівський державний
університет внутрішніх справ, 2020

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Розділ 1. Загальні особливості затримання правопорушників у підвалах та на горищах будівель	6
2. Розділ 2. Прийоми самозахисту та затримання, що можуть застосовуватися під час затримання правопорушників у підвалах будівель.	10
3. Розділ 3. Прийоми самозахисту та затримання, що можуть застосовуватися під час затримання правопорушників на горищах будівель	18
4. Розділ 4. Загальні рекомендації щодо застосування заходів фізичного впливу в приміщеннях з недостатнім освітленням та обмеженим простором.	27
Література	29

ВСТУП

Вдосконалення професійної підготовки особового складу Національної поліції приділяється неабияка увага. Однією із складових професійної підготовки є фізична підготовка. Навчання з фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення в поліцейських рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій. Практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо.

Діяльність поліцейських безпосередньо пов'язана із затриманням правопорушника, обмеженням інформації, дефіцитом часу для прийняття відповідних рішень. А також постійною зміною обстановки, раптовістю дій затриманого та іншими стрес-факторами, які зазвичай виникають в екстремальних ситуаціях. На всі ці чинники необхідно зважати також і під час відпрацювання технічних дій в конкретних ситуаціях, щоб адаптувати загальновідомі прийоми самозахисту до них.

Під час виконання службових обов'язків співробітники Національної поліції виконують завдання щодо затримання правопорушників у різноманітній обстановці, зокрема в приміщеннях з обмеженим простором. Одними з різновидів вказаних приміщень є підвали та горища будівель. Підвал – це приміщення під першим поверхом будинку нижче рівня землі, заглиблене або напівзаглиблене в землю призначене для господарських потреб та/або розташування технічних приміщень. Горище – це простір між поверхнею покриття даху, зовнішніми стінами та перекриттям верхнього поверху будівлі. Ці приміщення характеризуються такими характеристиками:

- погане освітлення або взагалі відсутність електропостачання;
- переважна відсутність чітких схем розташування приміщень, захаращення цих приміщень;
- переважна безлюдність приміщень при можливості знаходження безпритульних людей та тварин;

- можлива наявність непередбачених виходів, або відсутність передбачених (замуровані, захаращенні тощо);
- наявність вузьких проходів та низьких стель.

Тому доцільність методичних рекомендацій «Затримання правопорушника в приміщеннях з обмеженим освітленням та простором» не викликає сумнівів. У цьому навчально-методичному виданні є низка особливостей застосування заходів фізичного впливу, які адаптовані до конкретного місця події та певних засобів фізичного впливу. Також методичні рекомендації з цієї тематики будуть у нагоді не тільки здобувачам вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання системи МВС України, але й для проведення практичних занять у системі службової підготовки в територіальних органах Національної поліції.

Розділ 1. Загальні особливості затримання правопорушників у підвалах та на горищах будівель

Під час входження та огляду будь-якого приміщення існують загальні правила та обмеження щодо їх застосування. Розглядаючи їх, варто зауважити, що перед входом до будівлі необхідно впевнитись у психологічній готовності кожного поліцейського до здійснення входу та несподіванок, які можуть виникнути. Зважати на фізичну готовність кожного поліцейського із задіяних до входу у приміщення з обмеженим освітленням та розподіл ролей з її врахуванням. В обов'язковому порядку перевірити готовність спеціального спорядження та екіпірування. Під час входження до будь-якого приміщення мати достатньо інформації щодо місця події (його план, наявність чи відсутність додаткових шляхів виходу імовірних правопорушників тощо). І звісно наявність інформації щодо безпечності периметру навколо приміщення, що дає впевненість поліцейським у своїх діях. Одна із обов'язкових умов входження в приміщення не входить до нього без прикриття. Якщо поліцейські знайшли вхід, то необхідно зв'язатися із черговим та повідомити його про свої наміри. Ніколи не можна входити до приміщення, якщо відомо, що правопорушник озброєний чи забарикадувався. В таких випадках обов'язково повідомити чергового для виклику допомоги з чіткими інструкціями, що тих хто має прибути. Якщо правопорушник тікає в глибину приміщення, то не варто переслідувати його. При обставинах крайньої необхідності щодо переслідування правопорушника необхідно зупинитися та оцінити ситуацію, далі діяти повільно та розважливо, методично вірно.

Пошук особи може відбуватися і переслідування по «гарячих слідах», і під час виконання поліцейськими своїх службових повноважень із охорони публічної безпеки та порядку. У будь-якому випадку не варто поспішати. При пошуку не виказувати своєї присутності, діяти організовано, розважливо та методично. Зважати на будь-які ознаки присутності особи, або її самої, або

її слідів. Під час обстеження приміщень необхідно проводити огляд швидкими поглядами та забезпечувати перехресне прикриття один одного. Під час пошуку особи її може видавати не тільки її сліди, але й частини тіла, одягу, тінь, звук тощо, на все необхідно звертати увагу, що може бути використане як вами так й проти вас. Під час пошуку особи та огляді приміщення варто зважати на всі кути і вертикальні, і горизонтальні, робити це в логічній послідовності та притримуючись тактики огляду по секторах. При таких обставинах довіряйте своїм інстинктам, якщо вам здається, що ви щось бачили або чули, то швидше за все так воно і є. Але передбачити все наперед не можна ні в якій ситуації і чіткого алгоритму дій, на жаль, не може бути. Одна із якостей притаманних поліцейським має бути і гнучкість мислення, і оперативність реагування на несподівані чинники, які виникають в екстремальних ситуаціях.

Відповідно й низка чинників впливає на огляд приміщень з обмеженим освітленням та простором. В умовах обмеженого простору, особливо в підвалах та на горищах будівель особлива роль у затриманні правопорушників надається застосуванню прийомів рукопашного бою. Застосування вогнепальної зброї в цих умовах вкрай обмежене у зв'язку з можливістю рикошетів, важкістю розпізнання осіб у темряві, наявністю великої кількості різноманітних закутків та схованок.

Особливостями затримання злочинців у підвалах і на горищах є:

- труднощі проникнення в ці приміщення непомітно для злочинця;
- необхідність діяти в незнайомій обстановці і в обмеженому просторі при поганій видимості або повній її відсутності.

Окрім цього, для успішного проведення такого затримання поліцейські має бути забезпеченими якісними освітлювальними і пошуковими приладами та спецзасобами.

Відсутність сторонніх громадян у зазначених приміщеннях створює відносно сприятливі умови для застосування спеціальних і технічних засобів і більш ретельного блокування цих об'єктів. Водночас з цим вхід на горище і

в підвали пов'язаний з найбільшим ризиком для життя та здоров'я співробітників, тому проникати в ці приміщення потрібно дуже обережно. Негайно входити в ці приміщення варто тільки в разі крайньої необхідності (стрільба злочинців по громадянах, підпал будівлі тощо), тобто коли іншими заходами припинити дії злочинців неможливо. Діючи в умовах затемненого горищного або підвального приміщення, варто звертати на деякі зорові і слухові особливості сприйнятті подібної обстановки. Наприклад, після сильного шуму сприйняття слабших звуків виявляється зниженим. Тому для того, щоб сприймати слабкі звуки, необхідно 1–2 хвилини перед початком руху постояти нерухомо, ніби прислуховуючись. Це саме стосується сприйняття об'єктів у темряві після яскравого світла. Під час використання сильних джерел світла в напрямку розташування злочинця варто зважати, що добре освітлені предмети в поєднанні з темним тлом видно краще і тому вони здаються розташованими ближче. Проведення затримання правопорушника в умовах горищних і підвальних приміщень вимагає від співробітників поліції особливої пильності та досконалого володіння прийомами рукопашного бою. Співробітники поліції мають проявляти особливу увагу і в тих випадках, коли злочинець не виходить тривалий час з приміщення після застосування спеціальних газових засобів. Відсутність очікуваного ефекту ще не означає, що злочинця немає в цьому приміщенні або він знаходиться в безпорадному стані. Запорукою успішного проникнення в приміщення є безшумність, швидкість і чіткість дій поліцейськими, вміле використання маскування, засобів освітлення і приладів нічного бачення, а також правильне застосування різних тактичних прийомів. Але під час затримання в підвалах та горищах варто зважати на особливості цих приміщень: низька стеля, труби, похили балки, захаращенні проходи, велика кількість дверей або горищних вікон. Це за собою тягне низку небезпек. Під час застосування заходів фізичного впливу підвищує ризик травмування і поліцейських, і правопорушників. Всі прийоми мають застосовуватися із урахуванням цих особливостей. У наступному розділі

розглянемо деякі прийоми самозахисту із адаптуванням до даного виду приміщень.

Питання для самопідготовки

1. Які існують загальні правила та обмеження під час входження та огляду будь-якого приміщення?
2. Яких обов'язкових умов мають дотримуватися поліцейські перед входженням у приміщення для їх огляду?
3. Опишіть алгоритм дій поліцейських під час пошуку осіб.
4. В яких випадках не дозволяється входження до приміщення для переслідування особи?
5. На які чинники варто зважати під час пошуку особи та огляді приміщення?
6. Дайте загальну характеристику приміщенням із обмеженим освітленням та простором. Наведіть приклади.
7. Які чинники впливають на огляд приміщень з обмеженим освітленням та простором? Чому?
8. Які особливості затримання злочинців у підвалах і на горищах?
9. З якими найбільшими ризиками для поліцейських пов'язаний вхід на горище і в підвали?
10. На що варто зважати під час входження та огляду підвальних приміщень?
11. На які чинники варто зважати під час огляду горищ?
12. Що впливає на сприйняття поліцейського навколишнього середовища в умовах обмеженого освітлення в підвальних приміщеннях або на горищі?

Розділ 2. Прийоми самозахисту та затримання, що можуть застосовуватися під час затримання правопорушників у підвалах будівель

Зважаючи на вищенаведену інформацію та багаторічний досвід, найбільш ефективними прийомами затримання в обмеженому просторі, а саме в підвалах та на горищах вважаємо такі.

Затримання вузлом руки на горі в режимі засідки.

Вихідне положення: працівник поліції перебуває в режимі засідки затримання правопорушника прийомом вузол руки на горі. Прийом використовується у вузьких та невисоких приміщеннях, коли немає часу на огляд порушника чи технічній можливості, у разі потребі його швидкого виведення з приміщення.

Дія № 1 – з положення напівприсід (Фото 1, 2).

Дія № 2 – півкроку вперед–в сторону правою ногою, наносимо розслабляючий удар правою рукою в уразливу точку тулуба (Фото 3).

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Дія № 3 – права долоня змієвидним рухом перехоплює праву кисть (зверху), фіксуючи «S»-подібний кут (кисть–лікоть–плече) (Фото 4, 5).

Дія № 4 – завдаємо розслабляючий удар в уразливу точку ноги правопорушника, паралельно з цим здійснюємо задушливий захват лівою рукою за шию, а правою рукою, не послаблюючи больового впливу на зап'ясток однойменної руки правопорушника нахилити його спиною до себе (Фото 6).

Фото 4

Фото 5

Фото 6

УВАГА: вихідне положення для проведення затримання розраховуємо відповідно до цього приміщення. Виконуючи затримання за обставинами вирішуємо доцільність завдання удару. Больовий вплив на зап'ясток виконується протягом усього прийому. Прийом традиційно закінчується больовим контролем на руку, впливом на променезап'ястковий, ліктювий і плечовий суглоби. Виведення з підвального приміщення правопорушника проводиться спиною вперед для мінімізації його травматизму.

Затримання поштовхом під час підходу ззаду в режимі засідки

Дія № 1 – з напівприсіду (Фото 1, 2).

Дія № 2 – півкроку вперед–в сторону правою ногою, завдемо розслабляючий удар правою рукою в уразливу точку тулуба (живіт або пах). (Фото 3, 4).

Фото 1

Фото 2

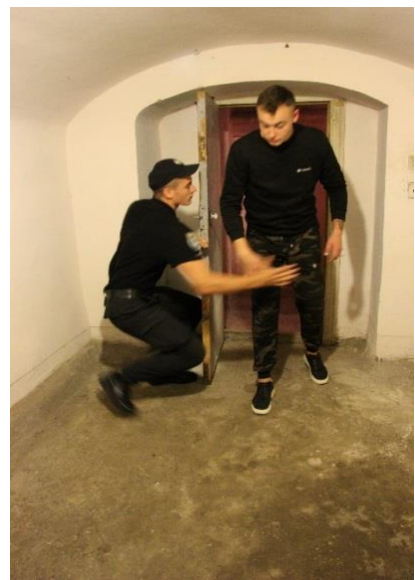

Фото 3

Дія № 3 – щоб уникнути опору правопорушника рекомендуємо завдати своєю лівою рукою енергійний удар-поштовх у плече загнути його передпліччя за спину і своєю правою рукою захопити за іншу руку, оскільки він може нею завдати удару (Фото 5, 6).

Фото 4

Фото 5

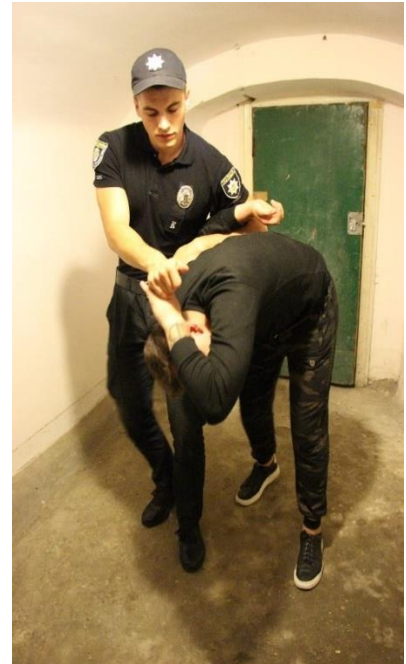

Фото 6

УВАГА: Під час виконання цього прийому поліцейському варто зважати на больовий вплив проти анатомічних рухів людини, щоб не пошкодити ліктювий і плечовий суглоби.

Під час виконання цього прийому робити акцент на несподіваність. Виконувати саме затримання поки правопорушник реагує на больовий вплив в живіт і тим часом нахилиється вперед, щоб поштовх зі спини виконувати без додаткових силових дій.

Затримання задушливим захватом за шию зі спини в режимі очікування

Дія № 1 – бойова стійка (Фото 1)

Дія № 2 – щоб уникнути опору рекомендуємо завдати удар в підколінний згин ногою під час підходу зі спини правопорушника одночасно лівою рукою виконуючи больовий вплив під носом тягнемо правопорушника на себе та обхопивши правою рукою за шию під підборіддям з утриманням за сильнішу (активнішу) руку правопорушника (Фото 2).

Фото 1

Фото 2

Дія № 3 – завдаємо збиваючий-розслабляючий удар в підколінний згин ноги правопорушника, паралельно з тим здійснюємо задушливий захват лівою рукою за шию, а правою рукою за праву руку правопорушника збиваючи його на коліна (Фото 3, 4).

Фото 3

Фото 4

Дія № 4 – загнути руку правопорушника за спину зустрічним зусиллям своїми двома руками так, щоб ліктьовий суглоб був зафіксованим поліцейським (Фото 5, 6).

Фото 5

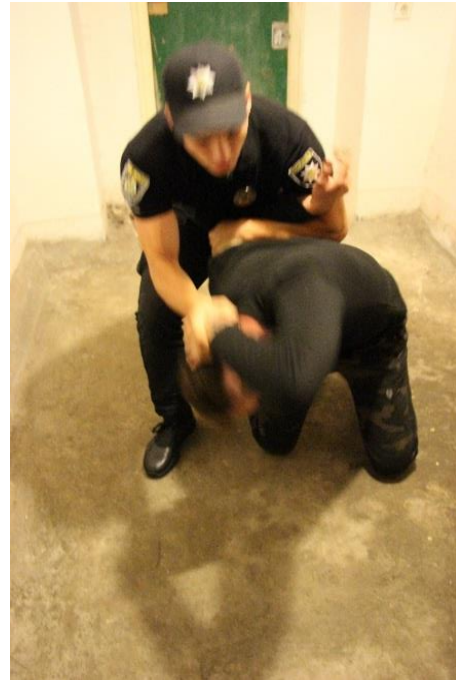

Фото 6

Дія № 5 – піднімаючи правопорушника для виходу звертаємо увагу на контроль двох рук правопорушника (Фото 7, 8).

Фото 7

Фото 8

УВАГА: При збиванні правопорушника додолу слідкувати за тим, щоб самому не втратити рівновагу. Піднімаючи з колін правопорушника давати конкретні команди не послаблюючи больового впливу на лікоть. Під час виконання цього прийому поліцейському варто зважати на больовий вплив проти анатомічних рухів людини, щоб не пошкодити ліктьовий і плечовий суглоби.

Захист від нападу правопорушника прийомом задушенням з обертотом

Дія № 1 – бойова стійка доцільна в цій ситуації (Фото 1).

Дія № 2 – права долоня змієвидним рухом перехоплює праве передпліччя (зверху), фіксуючи «S»-подібний кут (кисть–лікоть–плече). Тобто виконуємо больовий вплив на променезап'ястковий, ліктьовий і плечовий суглоби. (Фото 2, 3).

Фото 1

Фото 2

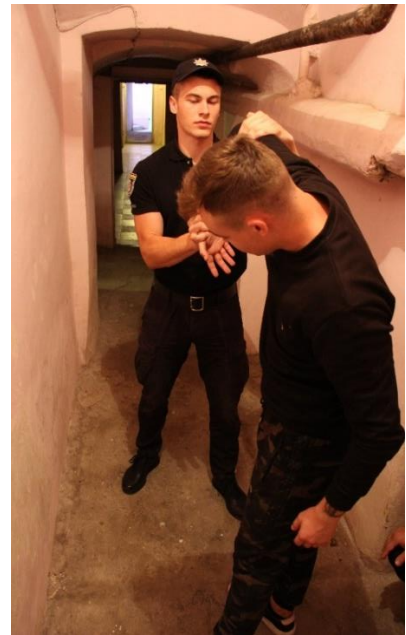

Фото 3

Дія № 3 – правою рукою ми захоплюємо зап'ястя руки правопорушника одночасно лівою рукою з упором тримаємо ліктювий суглоб, виконуючи больовий вплив на променезап'ястковий, ліктювий і плечовий суглоби. Виконуємо розслаблюючий удар в бокову частину стегна і зустрічним зусиллям двох рук викручуємо правопорушнику руку догори-ліворуч ліва рука відпускає ліктювий суглоб і підхоплює підборіддя, не відпускаючи зап'ястка, і виконуємо супроводження правопорушника спиною вперед.

Фото 4

Фото 5

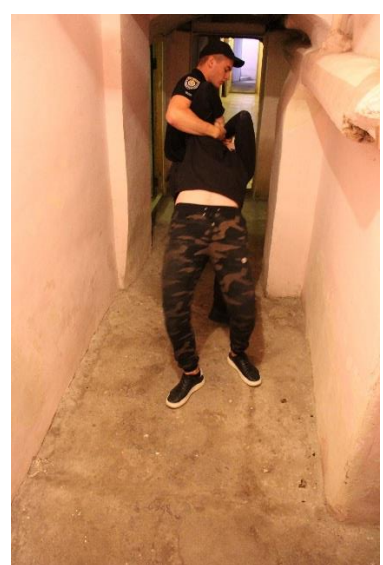

Фото 6

УВАГА: Під час виводу важливо контролювати другу руку правопорушника, оскільки він може завдати нею удар або утримуватися за будь-які предмети, стіни тощо.

У підвальному приміщенні з вузьким проходом, рекомендується виводити правопорушників спиною вперед. З такого положення правопорушник не буде мати можливість чинити опір, методом впирання ногами в бокові стіни (двері). А також з огляду на безпеку поліцейського та запобігання травматизму голови правопорушника. Прийоми затримання та виведення правопорушника з підвальних приміщень, як правило, закінчуються больовим контролем на руку, впливом на променезап'ястковий, ліктьовий і плечовий суглоби.

Питання для самопідготовки

1. Які прийоми затримання доцільно застосовувати в умовах обмеженого простору в підвальних приміщеннях?
2. Як затримання вузлом руки на горі варто застосовувати адаптувавши його до підвального приміщення?
3. На що потрібно звернути увагу та які характерні помилки можуть бути допущені під час застосування затримання вузлом руки на горі?
4. Чим відрізняється виконання прийому затримання вузлом на горі від стандартних умов?
5. Яка доцільність застосування затримання поштовхом під час підходу ззаду в підвальних приміщеннях? При яких обставинах воно застосовується?
6. Якою має бути амплітуда рухів під час виконання прийомів спеціальної фізичної підготовки в підвальних приміщеннях? Чому?
7. Яким способом доцільно проводити виведення правопорушника з підвального приміщення?

Розділ 3. Прийоми самозахисту та затримання, що можуть застосовуватися під час затримання правопорушників на горищах будівель

Захист важелем руки до середини

Дія № 1 – на горищі з низькою стелею під час нападу правопорушника ліву ногу відводимо вперед (в бік) у зігнутому стані тулуба завдаємо лівою рукою розслаблюючий удар в уразливу ділянку голови (шиї, тулуба), одночасно накриваємо своїми долонями, праве зап'ястя правопорушника (Фото 1, 2).

Дія № 2 – праву ногу відводимо у бік разом з тим витягуючи і паралельно обертаючи руку правопорушника до больового ефекту в зап'ястковому суглобі.

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Дія № 3 – загнути руку правопорушника за спину зустрічним зусиллям своїми двома руками так, щоб ліктьовий суглоб притиснутим та зафіксованим до поліцейського (Фото 4, 5, 6).

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Дія № 4 – притиснувши ліктьовий суглоб правопорушника, щоб він не міг чинити опору супроводжуємо його до виходу з обмеженого простору.

Характерні помилки

- недостатній больовий вплив (неправильний кут атаки на суглоб);
- недоцільне застосування відволікаючих (розслабляючих) ударів;
- елементи комбінації не пов'язані між собою в єдине ціле;
- прийом виконаний із заминками чи з помилками.

Захист важелем руки на кисть правопорушника

Дія № 1 – прийнявши бойову стійку при бажанні правопорушника наблизитись до працівника поліції взявши його за одяг (шию), по можливості завдаємо відволікаючий удар ногою в гомілку або інші частини тіла (в залежності від характеру правопорушення) (Фото 1, 2, 3).

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Дія № 2 – захопити руку правопорушника за пальці та виконуючи больовий вплив проти суглобів повалити його на коліна. Загнути руку правопорушника за спину зустрічним зусиллям своїми двома руками так, щоб ліктьовий суглоб був зафіксований поліцейським (Фото 4, 5).

Фото 4

Фото 5

Характерні помилки

- не вчасно зреагували на захват правопорушника;
- не виконане збивання правопорушника на коліна;
- недостатній больовий вплив (неправильний кут атаки на суглоб);
- недоцільне застосування відволікаючих (розслаблюючих) ударів;

- елементи комбінації не пов'язані між собою в єдине ціле;
- прийом виконаний із заминками чи з помилками.

Захист працівника поліції від нападу правопорушника в обмеженому просторі горища з використанням вогнепальної зброї та кайданків

Дія № 1 – під час виявлення правопорушника на горищі поліцейський повідомляє правопорушника, що він є працівником поліції та кладе руку на кобуру даючи зрозуміти правопорушнику про можливість її застосування (Фото 1, 2).

Фото 1

Фото 2

Дія № 2 – працівник поліції, обравши вигідну позицію, має оголити вогнепальну зброю зупинити напад правопорушника та подати команду впевненим голосом повільно обернутись спиною до нього та встати на коліна піднявши руки догори. (Фото 3, 4). Розташування поліцейського має бути зручним, щоб він себе впевнено почував. У правопорушника положення має бути незручне, щоб мінімізувати можливість супротиву.

Фото 3

Фото 4

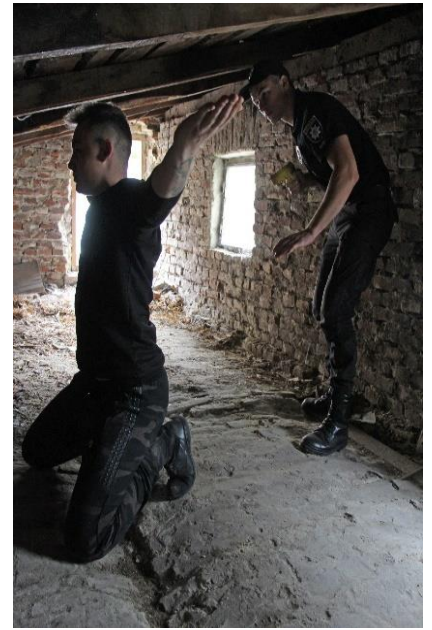

Фото 5

Дія № 3 – працівник поліції надає команду правопорушнику розвести руки в сторони долонями догори для того щоб, впевнитись у відсутності заборонених речей в руках правопорушника, після чого подає команду руки за голову для надягання кайданків (Фото 5, 6).

Фото 6

Фото 7

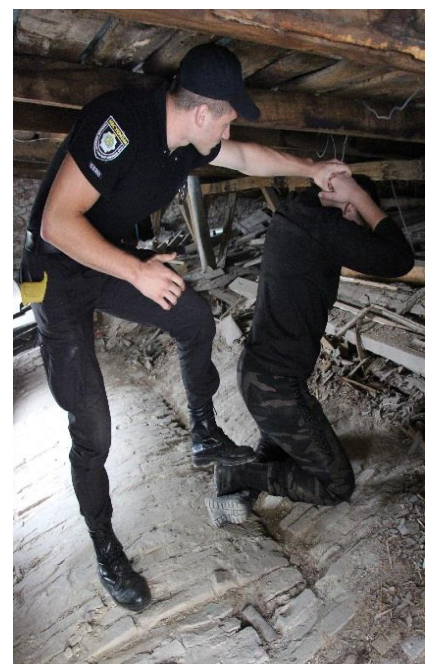

Фото 8

Дія № 4 – працівник поліції після команди руки за голову зафіксував руки правопорушника лівою рукою, подав команду переплести ноги і затиснув їх своєю ногою для обмеження руху правопорушника (Фото 7, 8).

Дія № 5 – працівник поліції контролюючи дії правопорушника виймає з підсумка кайданки та одягає їх на правопорушника так, щоб його руки були в кайданках спереду (Фото 9, 10).

Фото 9

Фото 10

Дія № 6 – працівник поліції контролюючи дії правопорушника больовим впливом на зап'ясток подає команду повільно підвестись з колін та утримуючи його за кайдани подає команду повільно і без різких рухів рухатись спиною до виходу з горища (Фото 11, 12, 13, 14, 15).

Фото 11

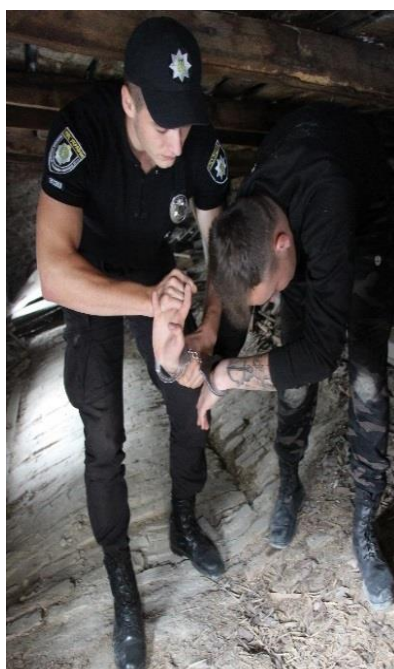

Фото 12

Фото 13

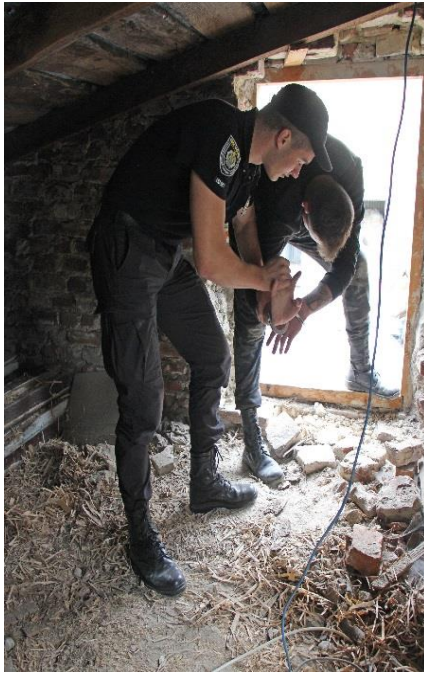

Фото 14

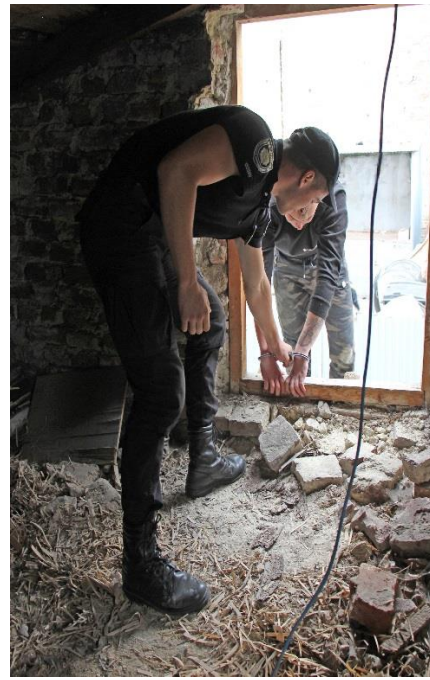

Фото 15

Дія № 7 – працівник поліції контролюючи та утримуючи правопорушника за кайданки спускає його драбиною з горища, а інший працівник поліції контролює безпеку спуску з горища та перехоплює правопорушника. В подальшому під час роботи поліцейських в парі варто руки правопорушника зафіксувати в кайданки за спиною, а тільки потім доставляти правопорушника до територіального відділу поліції (Фото 16, 17, 18).

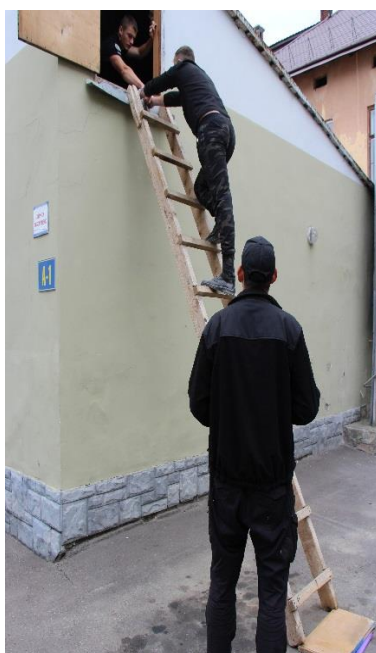

Фото 16

Фото 17

Фото 18

Характерні помилки

- під час виявлення правопорушника не повідомив напарника (чергового);
- команди подаються невпевненим голосом;
- положення вибране незручне для одягання кайданків;
- недостатній больовий вплив на пальці (невірний кут атаки на суглоб);
- елементи комбінації не пов'язані між собою в єдине ціле;
- після одягання кайданків не виконується больовий вплив;
- під час супроводження правопорушника до дверей горища затриманий пересувається спиною до поліцейського;
- неконтрольований спуск правопорушника по драбині вниз.

УВАГА: Краще вивести затриманого на сходову площадку та в зручних обставинах провести одягання кайданків. Спершу варто зазначити, що кайданки одягаються в умовах недостатнього освітлення та обмеженого простору на горищі у крайніх випадках. Тобто, наприклад, такий варіант який нами був розглянутий. Він характеризується тим, що вихід із горища через приставлену драбину, а не по сходах житлового будинку. Коли не має можливості, з огляду на безпеку поліцейських, увійти двом поліцейським. Один поліцейський затримує і одягає кайданки на правопорушника, а інший поліцейський приймає його внизу. Оскільки в іншому випадку вивести правопорушника з горища контролювано не можливо. Також варто зазначити, що в цьому випадку, як одне із виключень, одягаються кайданки спереду правопорушника. Щоб поліцейський, який проводив затримання міг, тримаючи за них, спустити правопорушника ногами вперед та передати його напарнику. Якщо одягнути кайданки за спини це буде зробити надзвичайно незручно та недоцільно.

Потрібно пам'ятати застосування вогнепальної зброї не доцільне та може бути небезпечним з огляду на можливість рикошету у зв'язку із

низькими стелями, балками. В умовах недостатнього освітлення застосування зброї ускладнене і несе небезпеку, і для працівника поліції, і для правопорушника.

Питання для самопідготовки

1. Які прийоми самозахисту доцільно застосовувати в умовах обмеженого простору на горищах?
2. Якими особливостями відрізняються ці прийоми самозахисту від стандартних умов виконання?
3. На які чинники варто вважати під час застосування прийомів самозахисту на горищах?
4. Які характерні помилки можуть бути допущені під час застосування засобів фізичного впливу?
5. Поясніть застосування больового впливу під час затримання на горищі і на які вразливі ділянки тіла правопорушника варто його застосовувати.
6. Чи дозволяється використання та застосування спеціальних засобів в умовах обмеженого простору на горищах? Чому?
7. Яких загальноприйнятих правил має притримуватися поліцейський під час виведення правопорушника з горища по драбині?
8. Чи дозволяється застосування вогнепальної зброї на горищі?

Розділ 4. Загальні рекомендації щодо застосування заходів фізичного впливу в приміщеннях з недостатнім освітленням та обмеженим простором.

Захисні дії від ударів руками і ногами.

Ускладнюють роботу і такі чинники, як коротка дистанція (супротивник перебуває на відстані витягнутої руки), відповідно – малий час на підготовку та можливість маневрувати у просторі.

Для захисту від ударів з коротких блоків пропонується:

- укорочений важіль до середини з контролем кисті та ліктя із зміщенням у вільну зону із впиранням у стіну або на коліна;
- переведенням руки вперед з одночасним зміщенням за спину.

Захист від захватів та задушень

У цій ситуації застосовується стандартна техніка звільнень від захватів із зміщенням за спину. Акцентується увага на ударах ліктями та больовими на пальці. Завершувати потрібно контролем затриманого до стіни або на підлогу.

Захист від ударів озброєного правопорушника та погроза холодною чи вогнепальною зброєю

Зважаючи на те, що відступити не буде змоги, захисні дії відбуваються за рахунок роботи тулуба (скручування, ухиляння), короткі блоки та захоплення зброї на контроль, знову ж таки, зміщуючись за спину і впираючи затриманого до стіни, або збиваючи на коліна.

Для того, щоб отримати перемогу у двобою – варто застосовувати не одиночні прийоми, а мати заготовлені та відпрацьовані комбінації (залежно від вашого зросту, маси тіла, рівня фізичної та технічної підготовленості).

Питання для самопідготовки

1. На що варто зважати під час застосування заходів фізичного впливу в приміщеннях із недостатнім освітленням та обмеженим простором?
2. Які чинники впливають під час застосування захисних дій від ударів руками і ногами в приміщеннях з обмеженим простором?
3. У чому особливість захисту від захватів та обхватів у приміщеннях з обмеженим простором?
4. На що потрібно зважити при захисту від ударів озброєного правопорушника та при погрозі холодною чи вогнепальною зброєю?

Література:

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ від 26.01.2016 № 50.
2. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції : зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. 524 с.
3. Вобленко Є. О., Цуркан О. П. Моделювання екстремальних ситуацій у процесі фізичної підготовки працівників поліції . *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків : ХНУВС, 2018. С. 209-210.
4. Гнип І. Я., Чичкан О. А., Флуд О. В. Диференційований підхід до процесу спеціальної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України . Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 29–30 листопада 2017 р.) / Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. К. : НУОУ, 2017. С. 176–178.
5. Гнип І. Я. Захист поліцейського від нападу правопорушника в умовах обмеженого простору: методичні рекомендації для практичних занять. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 39 с.
6. Гнип І. Я., Тьорло О. І., Червоношапка М. О. Специфічні особливості застосування поліцейськими заходів фізичного впливу в умовах громадського транспорту . *Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств: зб.наук.праць «ЛОГОС» з матеріалами XIII міжнародної наук.-метод. конференції*, 1 листопада, 2019 р. Харків, Україна: Європейська наукова платформа. С. 12–15. Євдокімова О. О. Специфіка

формування психологічної стійкості у поліцейських у процесі професійної підготовки . *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків : ХНУВС, 2018. С. 63–66.

7. Захист поліцейського від нападу озброєного правопорушника : методичні рекомендації / О. А. Чичкан, І. Я. Гнип, Б. Ю. Музика, М. О. Червоношапка. Львів : ЛьВДУВС, 2018. 40 с.

8. Мартишко А. Ю., Рябуха О. С. Особливості навчання тактики самозахисту та особистої безпеки працівників Національної поліції України . *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 29–30 листопада 2017 р.) / Національний університет оборони України ім. І. Черняховського; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. К.: НУОУ, 2017. С. 191–193.

9. Малєєв В. В., Курченко К. О. Забезпечення заходів безпеки на заняттях фізичної підготовки . *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 29–30 листопада 2017 р.) / Національний університет оборони України ім. І. Черняховського; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. К.: НУОУ, 2017. С. 189–191.

10. Криволапчук В. О., Кримська М. С., Ряшко С. М., Бутов С. Є. : навч. посібник для слухачів і курсантів ВНЗМВС України з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» / за заг. ред. проф. Є. М. Моїсєєва та проф. О. Ф. Долженкова. Київ-Одеса, 2009. 208 с.

11. Нестерук Ю. В., Воевода І. А. Сучасний стан та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту у правоохоронних органах України на шляху євроатлантичної інтеграції України . *Сучасні тенденції та*

перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29–30 листопада 2017 р.) / Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. К.: НУОУ, 2017. С. 71–73.

12. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учебник [для тренеров] : в 2 кн. К.: Олимп. лит., 2015. Кн. 1. 2015. 680 с.

13. Романчук С. В., Єна М. О., Данилюк М. М. Особливості планування сучасної системи спеціальної фізичної підготовки . *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 29–30 листопада 2017 р.) / Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. К.: НУОУ, 2017. С. 34–36.*

14. Тактико-спеціальна та спеціальна фізична підготовка оперативних працівників відділів карного розшуку підрозділів Національної поліції / Тьорло О. І., Чичкан О. А., Червоношапка М. О., Музика Б. Ю., Синенький В. М., Моргун М. В., Курляк М. Д., Туз Н. Д., Винярчук І. С., Забора А. В. Практичний посібник, Львів : ЛьвДУВС, 2019. 297 с.

15. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ: навч. посібник. / Тьорло О. І., Булачек В. Р., Гречанюк А. О., Голодівський М. Ф., Котов С. М., Флуд О. В. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 368 с.

16. Худякова Н. Ю., Кубрак К. В. Особливості застосування працівниками поліції заходів фізичного примусу . *Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: матеріали Міжнародної науково-*

практичної конференції (м. Київ, 29–30 листопада 2017 р.) / Національний університет оборони України ім. І. Черняхівського; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. К.: НУОУ, 2017. С. 215–217.

17. Червоношапка М. О., Гнип І. Я., Янін В. В. *Методологічні аспекти психологічної підготовки у процесі викладання навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських . Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2019. С. 299–301.*